

6.5.2. Občanská výchova

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět Občanská výchova je integrovaným vyučovacím předmětem.

Cílem vyučovacího předmětu je vychovávat mladého člověka ke zdravému životnímu stylu, připravovat ho na život ve své budoucí rodině a na plnohodnotný život v moderní demokratické společnosti. Občanská výchova se zaměřuje na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb. Otevírá cestu k realistickému sebepoznání a poznávání osobnosti druhých lidí a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontextu různých životních situací. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem, činnostmi důležitých politických institucí a orgánů a s možnými způsoby zapojení jednotlivce do občanského života.

Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Seznamuje žáky s finanční gramotností, tedy takovými znalostmi, dovednostmi a hodnotovými postoji, aby byli schopni finančně zabezpečit sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupovat na trhu finančních produktů a služeb. Jako finančně gramotný občan by měl být schopen orientovat se v problematice peněz a cen a měl by být schopen odpovědně spravovat osobní – rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků, usiluje o vytvoření a upevnění jejich osobní i občanské odpovědnosti a motivuje je k aktivní účasti na životě demokratické společnosti.

Učí žáky problémům kolektivní bezpečnosti a úkoly armády.

Vysvětluje žákům, co je to korupce a jakými způsoby s ní bojovat (boj proti korupci).

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Občanská výchova je povinným vyučovacím předmětem pro žáky II. stupně ZŠ v 6. - 8. ročníku. Navazuje na základy (dovednosti, vědomosti, postoje), které žáci získali v prvouce, vlastivědě a přírodovědě v 1. - 5. ročníku. Vyučuje se v 1 hodinové týdenní dotaci. Výuka probíhá v kmenových třídách.

Výuka předmětu Občanská výchova směřuje k:

- získávání základní orientace v názorech na to, co je zdravé a co může zdraví prospět, i na to, co zdraví ohrožuje a poškozuje;
- utváření vědomí vlastní identity a identity druhých lidí, k rozvíjení realistického sebepoznávání a sebehodnocení, k akceptování vlastní osobnosti i osobnosti druhých lidí

- vnímání pocitu sounáležitosti s vlastní rodinou, i společenstvím v nejbližším okolí i s lidmi, se kterými se žáci náhodně setkají;
- úctě k sobě, svému partnerovi, své rodině, vlastnímu národu i k jiným národům a etnikům, k rozvíjení respektu ke kulturním či jiným odlišnostem (zvláštnostem) lidí, skupin i různých společenství;
- utváření pozitivních vztahů k opačnému pohlaví v prostředí školy i mimo školu, k rozpoznávání stereotypního nahlížení na postavení muže a ženy v rodině, v zaměstnání i v politickém životě, k vnímání předsudků v nazírání na roli žen ve společnosti k rozvíjení zájmu o veřejné záležitosti;
- získávání orientace v aktuálním dění v ČR, EU a ve světě;
- rozvíjení orientace v mnohotvárnosti historických, sociokulturních, etických, politických, právních a ekonomických faktů tvořících rámec každodenního života;
- k poznávání a posuzování každodenních situací a událostí ve vzájemných vazbách a širších souvislostech včetně souvislostí mezinárodních a globálních
- rozpoznávání názorů a postojů ohrožujících lidskou důstojnost nebo odporujících základním principům demokratického soužití, ke zvyšování odolnosti vůči myšlenkové manipulaci;
- vybavení žáků takovými znalostmi, dovednostmi a hodnotovými postoji, aby byli schopni zabezpečit sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupovat na trhu finančních produktů a služeb,
- uplatňování vhodných prostředků komunikace k vyjadřování vlastních myšlenek, citů, názorů a postojů, k zaujímání a obhajování vlastních postojů a k přiměřenému obhajování svých práv;
- pochopení pojmu korupce a boje proti ní
- přípravě žáka na život v Evropě, s Evropou, pro Evropu (vytvoření vědomí evropské sounáležitosti);
- přípravě žáka na život v současném (jedinečném, mnohotvárném, globalizovaném) světě;
- aktivnímu využívání cizího jazyka a různých informačních a komunikačních technologií při vyhledávání, výběru a zpracovávání informací.

Výchovné a vzdělávací strategie vyučovacího předmětu Občanská výchova.

KOMPETENCE K UČENÍ vést žáky k zodpovědnosti za své vzdělávání, umožnit žákům osvojit si strategii učení a motivovat je pro celoživotní učení	• Vedeme žáky k zodpovědnosti za jejich vzdělávání a za jejich „budoucnost“ - připravujeme je na celoživotní učení. • Podporujeme různé přijatelné způsoby dosažení cíle. • Ve výuce se zaměřujeme prioritně na „aktivní“ dovednosti, učivo používáme jako prostředek k jejich získání. • Učíme žáky vyhledávat, zpracovávat a používat potřebné informace v literatuře a na internetu. • Podporujeme používání cizího jazyka a výpočetní techniky.
--	---

	• Uplatňujeme individuální přístup k žákovi, výsledky posuzujeme vždy z pohledu „přidané hodnoty“. • Motivujeme k učení – snažíme se cíleně vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení. • Při hodnocení používáme ve zřetelné převaze prvky pozitivní motivace. • Učíme práci s chybou.
KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů	• Učíme žáky nebát se problémů („problémy byly, jsou a budou - problém není hrozba, ale výzva“). • Vytvářením praktických problémových úloh a situací učíme žáky prakticky problémy řešit. • Podporujeme různé přijatelné způsoby řešení problému. • Podporujeme netradiční (originální) způsoby řešení problémů. • Podporujeme samostatnost, tvořivost a logické myšlení. • Podporujeme týmovou spolupráci při řešení problémů. • Podporujeme využívání moderní techniky při řešení problémů. • Při řešení problémů učíme žáky používat metodu „brainstorming“.
KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ vést žáky k otevřené, všestranné a účinné komunikaci	• Prioritně se zaměřujeme na rozvíjení komunikačních dovedností žáků v mateřském jazyce, v cizím jazyce, v informačních a komunikačních technologiích a v sociálních vztazích. • Podporujeme různé formy komunikace na „mezinárodní úrovni“ v rámci Evropy i světa. • Klademe důraz na „kulturní úroveň“ komunikace. • Netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků, zaměstnanců školy i rodičů. • Ve všech vyučovacích předmětech podporujeme používání cizího jazyka a výpočetní techniky. • Vedeme žáky k tomu, aby otevřeně vyjadřovali svůj názor podpořený logickými argumenty. • Podporujeme kritiku a sebekritiku. • Učíme žáky publikovat a prezentovat své názory a myšlenky (školní časopis, místní tisk, web, ppt. prezentace apod.). • Učíme žáky naslouchat druhým, jako nezbytný prvek účinné mezilidské komunikace. • Učíme žáky „asertivnímu chování“ a „nonverbální komunikaci“.

KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat, pracovat v týmu, respektovat a hodnotit práci vlastní i druhých	• Učíme žáky pracovat v týmech, učíme je vnímat vzájemné odlišnosti jako podmínku efektivní spolupráce. • Učíme žáky kriticky hodnotit práci (význam) týmu, svoji práci (význam) v týmu i práci (význam) ost. členů týmu. • Podporujeme integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do třídních kolektivů. • Netolerujeme projevy rasismu, xenofobie a nacionalismu. • Průběžně monitorujeme sociální vztahy ve třídě, skupině. • Učíme žáky k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky, (mezi žáky a učiteli). • Upřednostňujeme zájmy školy, zájmy žáků a oprávněné zájmy rodičů před svými osobními zájmy. Pomáháme svým spolupracovníkům, učíme se od nich, vyměňujeme si s nimi zkušenosti.
KOMPETENCE OBČANSKÉ vychovávat žáky jako svobodné občany, plnící si své povinnosti, uplatňující svá práva a respektující práva druhých, jako osobnosti zodpovědné za svůj život, své zdraví a za své životní prostředí, jako ohleduplné bytosti, schopné a ochotné účinně pomoci v různých situacích	• Netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků, zaměstnanců školy i rodičů. • Netolerujeme nekamarádské chování a odmítnutí požadované pomoci. • Netolerujeme žádnou podobu (aktivní, pasivní, otevřenou, skrytou) podpory výše uvedených negativních jevů. • Důsledně dbáme na dodržování pravidel chování ve škole, stanovených ve vnitřních normách školy. • Vedeme žáky k sebeúctě a k úctě k druhým lidem. • Podporujeme různé formální i neformální způsoby spolupráce s obcí, policií. • Průběžně seznamujeme žáky s vhodnými právními normami. • Vedeme žáky k aktivní ochraně jejich zdraví, a k ochraně životního prostředí. • Nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity (kulturní, sportovní, rekreační apod.) jako protipól nežádoucím sociálně patologickým jevům. • V hodnocení žáků (ve zřetelné převaze) uplatňujeme prvky pozitivní motivace. • Jsme vždy připraveni komukoliv z žáků podat pomocnou ruku.
KOMPETENCE PRACOVNÍ vést žáky k pozitivnímu vztahu k práci, pomoci žákům při volbě jejich budoucího povolání	• Vedeme žáky k pozitivnímu vztahu k práci. Žádnou práci netrestáme, kvalitně odvedenou práci vždy pochválíme. • Různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi – cíleně ujasňujeme představu žáků o reálné podobě jejich budoucího povolání a o volbě vhodného dalšího studia.

	• Cíleně posilujeme (motivujeme) žáky k dosažení jimi vhodně zvoleného dalšího studia (budoucího povolání). • Seznamujeme žáky s podmínkami a možnostmi jejich pracovního uplatnění v rámci Evropské unie.
KOMPETENCE DIGITÁLNÍ	• Vedeme žáky k orientaci se v digitálním prostředí • K využívání digitálních technologií při práci, při učení, ve volném čase i při zapojování do společnosti a občanského života. • Klademe důraz na vytváření společných pravidel chování ve třídě včetně pravidel při práci s technologiemi a na jejich dodržování • Vedeme žáky k dodržování pravidel chování při interakci v digitálním prostředí, k ochraně osobních údajů a k uvědomění si, které údaje je vhodné, a naopak nevhodné o sobě zveřejňovat a proč • Vedeme žáky k respektování autorských práv při využívání obrázků, videí a informací • Vedeme žáky ke zdravému používání online technologií, k uvědomění si zdravotních rizik, která mohou nastat při jejich dlouhodobém používání, a k jejich předcházení, např. zařazováním relaxačních chvil • Motivujeme žáky ke zkoumání přírody s využitím online aplikací a ke vhodnému využívání digitálních map a navigací • Vedeme žáky k zapojování se do společnosti a do občanského života prostřednictvím digitálních technologií • Vedeme žáky k rozvíjení a uplatňování odpovědného chování a jednání v digitálním světě • Podporujeme utváření a rozvíjení etického a právního povědomí pro situace v digitálním prostředí

Občanská výchova: 6. ročník		
Konkretizované výstupy:	Konkretizované učivo:	Průřezová témata, vazby, přesahy:
Žák: - umí vysvětlit důvody cyklů - vyjmenuje možné aktivity volného času - zná pranostiky, svátky, tradice - vyjmenuje příbuzenské vztahy	Čas - kalendář, cyklus dne, týdne a roku - volný čas - pranostiky, státní svátky, významné dny Rodina - postavení jedince v rodině - manželství a rodičovství	PT 1 – TO 2 – INT ČJ, RV Poznávání lidí - Vzájemné poznávání, respektování odlišností PT 2 – TO 4 – INT D, Z

- rozpozná funkce rodiny a role v rodině - vyjmenuje možnosti náhradní rodinné výchovy - zná znak obce, hlavní zastupitele obce - zná náš region, osobnosti, tradice, památky - vyjmenuje státní znaky, symboly - ví základní osobnosti, které proslavili ČR - několik slavných předků a našich známých výrobků - zná některé památky UNESCO - vyjmenuje typy škol, i historicky - ví základy o mezilidských vztazích a lidských právech - ví, jak se zachovat v krizových situacích - zná čísla na záchranné složky - ví, co je šikana a jak proti ní bojovat	- vývoj, funkce, náhradní rodinná péče - Náš domov - obec, region, instituce - známé osobnosti, tradice, památky - Naše vlast - symboly, osobnosti ČR - významná místa - památky UNESCO - Škola - typy a systém školství - historie školství - Mezilidské vztahy - pravidla chování - Krizové situace - záchranné složky - šikana	Nejstarší civilizace, formy vlády PT1 – TO1 – INT ČJ, D, VV Rozvoj schopností poznávání - Život v různých epochách PT1 – TO1 – INT ČJ Seberegulace a sebeorganizace - Organizace volného času PT6 – TO3 – INT ČJ, VV Příklady stavby a uspořádání zpráv a dalších mediálních sdělení, plakát, pozvánka, billboard
--	---	---

Občanská výchova: 7. ročník		
Výstupy žáka	Konkretizované učivo	Průřezová témata, vazby, přesahy:
Žák: - ví, jak se uplatní spolupráce - ví, jak fungují sociální vazby, vztahy a role ve společnosti - dokáže rozeznat kulturu hmotnou a nehmotnou - rozliší, co je vkusné a nevkusné - vidí rozdíl mezi krásou vnitřní a vnější - ví, jak fungují masmédia, co je reklama - zná kulturní instituce - ví, jak sám může chránit přírodu	Člověk ve společnosti - vztahy, vazby - sociální skupiny Kultura a umění - krása - móda - masová kultura – média - kulturní instituce Naše přírodní bohatství - krajina - ochrana krajiny - ekologie	PT 1 – TO 3 – INT ČJ Hodnoty, postoje, praktická etika - Rodina, generační problémy PT 2 – TO 2 – INT D Křesťanství, středověká společnost PT6 – TO6 – INT ČJ, NJ, AJ, PČ Tvorba zpráv, prezentací, školní web PT6 – TO7 – INT ČJ, AJ, NJ, PČ

- objasní některé globální ekologické problémy světa - rozpozná druhy vlastnictví - zná, jak ochránit majetek - umí hospodařit s penězi a majetkem - ví, jak vznikali první státní celky, první zákony - umí vysvětlit, jak volby souvisí s demokracií - zná rozdíl mezi pravomocí prezidenta, vlády a soudu - ví, co je ústava a jaká hlavní práva a povinnosti obsahuje - vysvětlí vztah mezi zákony a morálkou	- globální ekologické problémy - Majetek a bohatství - majetek a vlastnictví - ochrana majetku - hospodaření s penězi a majetkem - Stát a právo - vznik státu a právních norem - historické typy státu - volby - výkonná moc - prezident a vláda - soudy - práva a povinnosti občanů - ústava	Prohlubování týmové komunikace, zpracování dat
---	--	---

Občanská výchova: 8. ročník		
Výstupy žáka	Konkretizované učivo	Průřezová témata, vazby, přesahy:
Žák: - rozezná základní pojmy psychologie - popíše osobnost, charakter, temperament - ví, jak se učit a rozvíjet talent a trénovat paměť - zná základní formy komunikace - rozpozná agresivní chování a konfliktní situace - umí vysvětlit pojmy láska, partnerství, manželství - zná základní předpoklady pro dobrý vztah s partnerem - vyjmenuje základy zdravého způsobu	Psychologie - osobnost člověka - sebepoznání a sebehodnocení - schopnosti a dovednosti - temperament a charakter - nadání, talent, genialita - učení, hra, motivace - paměť, citový život Sociální chování - komunikace - agresivita, pasivita, asertivita - stres, konfliktní situace - šikana Životospráva - partnerství - manželství	PT 2 – TO 1 – INT AJ, NJ Postoje k určitým jevům a skutečnostem PT 3 – TO 1 – INT Z, AJ, NJ, PŘ Státy Evropy, zážitky a zkušenosti z cest, zvyky a tradice, fauna, flóra PT 4 – TO 1 – INT Z, NJ, AJ, D Sociokulturní rozdíly v ČR a Evropě

- zhodnotí škodlivost drog a jiných závislostí - zná, jak správně hospodařit s penězi - umí vysvětlit pojmy trh práce, výroba - ví, co je ústava a jaká hlavní práva a povinnosti obsahuje - vysvětlí vztah mezi zákony a morálkou - zná základní politické strany ČR a mezinárodní organizace	- zdravý životní styl - nebezpečné závislosti - zájmy a záliby Hospodaření - práce, výroba, trh - hospodaříme s penězi Právo a morálka - právní řád - základní lidská práva, ústava ČR Politika - politické strany, mezinárodní organizace	PT 4 – TO 5 – INT RV, Z Orientace v problémech současného světa PT 6 – TO 2 – INT ČJ Novinářská etika, reklama, vliv médií na společnost
Žák: - ví, co je státní občanství, OP - zná základní údaje o EU a výhody i nevýhody členství v EU - ví, co je ústava a právní řád ČR (smlouvy a trestní právo) - zná možnosti volby budoucího povolání - ví pracovní možnosti a uplatnění na trhu práce - zná základy pracovního práva - umí vysvětlit, co je hospodaření státu, státní rozpočet, daně a pojištění, banky a peníze - vyjmenuje globální problémy světa- možná řešení - zná základy rodinného práva, manželství - vyjmenuje základy zdravého životního stylu - zhodnotí škodlivost požívání návykových látek - zná základní pojmy ze sexuální výchovy - ví rizika nesprávného sexuálního chování - rozumí pojmům antikoncepce, zrození nového života, početí, těhotenství, porod - umí vysvětlit, co je sociální síť- sociální vztahy - ví, jak se bránit vlivu náboženských sekt	Občan - státní občanství - občan na úřadě - občan v Evropské unii - spolupráce lidí Právo - lidská práva a svobody - právní řád v ČR - orgány právní ochrany - smlouvy, trestní právo Budoucí povolání - volba povolání - brigády a zaměstnání - pracovní právo Hospodaření státu - státní rozpočet - daně a pojištění, banky, peníze Globální svět- globální problémy světa - mezinárodní organizace Rodinné právo - manželství, rozpočet Výchova ke zdraví – zdravý životní styl - násilí a šikana - návykové látky - civilizační choroby - sexuální výchova - zrození nového života náboženské sekty	PT 1 – TO 3 – INT TV, RV Řešení problémů a rozhodovací dovednosti - Kolektivní sporty, výběr povolání PT 2 – TO 3 – INT ČJ Současná politická situace PT 3 – TO 3 – INT D, Z Mezinárodní organizace, jednotící prvky Evropy, EU PT 6 – TO 4 – INT ČJ Výrazové prostředky a jejich uplatnění pro vyjádření názoru a postoje